



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 520/2022-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovéj a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátskou kanceláriou Tkáč & Partners, s. r. o., Hrnčiarska 29, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ján Tkáč, proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce č. k. 5C/93/2021-55 zo 17. mája 2022 a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou 22. decembra 2021 na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“) domáhal zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, lesnému pozemku parcela C KN č. 601/2 s výmerou 83 974 m² evidovaného na [REDAKOVANÉ] pre obec a kat. územie [REDAKOVANÉ].

3. Na základe výzvy okresného súdu z 10. januára 2022 sťažovateľ uhradil súdny poplatok za žalobu vo výške 16,50 eur podľa položky 1 a) sadzobníka súdnych poplatkov tvoriaceho prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Keďže okresný súd mal pochybnosti o určenej cene predmetu poplatkového úkonu, túto cenu nehnuteľnosti

určil v zmysle § 7 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch a sťažovateľa výzvou doručenou mu 26. februára 2022 vyzval na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur spolu s poučením, že pokiaľ v stanovenej lehote uvedený súdny poplatok nezaplatí, súd konanie zastaví. Sťažovateľ súdny poplatok za podanie žaloby v lehote určenej súdom v plnej výške nezaplatil, na základe čoho okresný súd uznesením č. k. 5C/93/2021-48 z 11. marca 2022 rozhodol o zastavení konania. Proti predmetnému rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom okresný súd rozhodol ako o sťažnosti, pretože proti uzneseniu súdu prvej inštancie vydanému súdnym úradníkom je prípustná sťažnosť (§ 239 ods. 1 Civilného sporového poriadku) a túto sťažnosť uznesením č. k. 5C/93/2021-55 zo 17. mája 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“) vydaným sudcom zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti napadnutému uzneseniu o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu o zastavení konania, ako aj postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Okresný súd v procese vyrubenia súdneho poplatku svojím postupom porušil viacero zákonných ustanovení. Uznesenie (správne má byť výzva, pozn.) o vyrubení súdneho poplatku z 10. januára 2022 nebolo do dňa podania tejto ústavnej sťažnosti zrušené, pričom okresný súd je viazaný svojím uznesením dňom jeho vydania. Podľa § 12 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch ak vydá súd nesprávne rozhodnutie o poplatkovej povinnosti, takéto rozhodnutie zruší alebo zmení aj bez návrhu. V danom prípade však nedošlo ani k zrušeniu, ani k zmene rozhodnutia o výške súdneho poplatku a oznámenie o zvýšení súdneho poplatku nepredstavuje zákonný spôsob zmeny uznesenia, a teda nemá oporu v zákone. Sťažovateľ poukazuje na judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej možno subjekty práva zaťažiť poplatkovými povinnosťami len zákonom alebo na základe zákona a podľa ktorej tiež v prípade pochybností pri výklade zákonov ukladajúcich daňové a poplatkové povinnosti má prednosť taká interpretácia, ktorá je z pohľadu daňou či poplatkom zaťaženého subjektu výhodnejšia.

b) Okresný súd vôbec nerozhodol o sťažnosti sťažovateľa z 8. marca 2022 proti výzve na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur, čím porušil právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti rozhodnutiu o zastavení konania ako aj postupom, ktorý vydaniu napadnutého uznesenia predchádzal.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu:

6. Účelom čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Základné právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa stal po splnení predpokladov ustanovených zákonom účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní

predpoklady ustanovené zákonom, súd jej efektívne umožní (mal by umožniť) stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

7. V súvislosti s povinnosťou zaplatiť súdny poplatok ako jednou z podmienok konania, uložením ktorej bolo podľa názoru sťažovateľa zasiahnuté do jeho označených práv, ústavný súd už judikoval, že poplatková povinnosť, ktorá vzniká účastníkovi vykonaním poplatkového úkonu podľa § 5 zákona o súdnych poplatkoch, nie je sama osebe spôsobilá zasiahnuť do samotnej podstaty a zmyslu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (m. m. I. ÚS 176/03, I. ÚS 45/09, I. ÚS 464/2010).

8. Ústavný súd konštatuje, že právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 nie je právom absolútnym. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha toto právo obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), akými sú napríklad procesná subjektivita, povinnosť právneho zastúpenia v niektorých prípadoch, zákonom ustanovené náležitosti návrhu na začatie konania, zákonné lehoty a taktiež zaplatenie súdneho poplatku podľa ustanovení príslušného zákona. Splnenie poplatkovej povinnosti je procesnou podmienkou konania vyplývajúcou z osobitného predpisu – zákona o súdnych poplatkoch. Podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch ak nebol zaplatený poplatok splatný podaním žaloby, návrhu na začatie konania, dovolania alebo kasačnej sťažnosti, súd podľa § 9 vyzve poplatníka, aby poplatok zaplatil v lehote, ktorú určí, spravidla v lehote desiatich dní od doručenia výzvy; ak aj napriek výzve poplatok nebol zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. O následkoch nezaplatenia poplatku musí byť poplatník vo výzve poučený.

9. Ak je však účastníkovi konania v rozpore so zákonom o súdnych poplatkoch ukladaná poplatková povinnosť tam, kde ju nemá, predstavuje takýto zásah zo strany štátu spravidla aj zásah do jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy, ale rovnako tak aj porušenie čl. 12 ods. 1, no najmä čl. 13 ods. 1 písm. a) ústavy, podľa ktorého povinnosti možno ukladať zákonom alebo na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd (IV. ÚS 387/2010).

10. Ústavný súd sa v prvom rade zameril na postup okresného súdu nasledujúci po podaní žaloby sťažovateľom. V prerokovávanej veci okresný súd po zistení, že sťažovateľ nezaplatil súdny poplatok za žalobu, mu adresoval výzvu na úhradu súdneho poplatku z predmetu poplatkového úkonu vo výške 16,50 eur, ktorú sťažovateľ aj zaplatil. V ďalšom konaní mal však súd pochybnosti o sťažovateľom určenej cene predmetu poplatkového úkonu 348,65 eur za vyporiadanie 10 814 m² nehnuteľnosti – lesného pozemku, a keďže sťažovateľ nepredložil žiaden listinný dôkaz (odborné vyjadrenie, znalecký posudok) na stanovenie všeobecnej hodnoty nehnuteľnosti, vyzval 10. februára 2022 sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur v lehote 10 dní od doručenia výzvy s tým, že súčasne sťažovateľa poučil, že pokiaľ doplatok za návrh nebude v určenej dobe zaplatený, konanie zastaví. Cenu predmetu poplatkového úkonu určil súd v súlade s § 7 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, v zmysle ktorého poplatník je povinný uviesť cenu predmetu poplatkového úkonu. Ak tak neurobí alebo ak uvedie cenu zjavne nízku, cenu určí súd. Okresný súd pri určení ceny predmetu poplatkového úkonu vychádzal z ustálenej praxe súdov v dedičských konaniach, podľa ktorej ak nie je predložený znalecký posudok pri prejednaní

dedičstva, hodnota lesných pozemkov je stanovená na sumu 1,30 za 1 m². Okresný súd tak vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur, ku ktorej dospel tak, že výmeru pozemku, ktorú sťažovateľ požadoval odčleniť, 10 814 m² vynásobil sumou 1,30 eur/1 m² a v zmysle položky 1a) sadzovníka súdnych poplatkov dospel k sume 843 eur, ktorú podľa § 6 ods. 3 znížil o 70 eur, pričom z nej zároveň odpočítal sťažovateľom už zaplatený súdny poplatok vo výške 16,50 eur. Vychádzajúc z uvedeného súd dospel k záveru, že výška súdneho poplatku bola správne vyčíslená, pričom sťažovateľ takto vyčíslenú výšku súdneho poplatku neuhradil ani v dodatočnej lehote (na výzvu súdu), keď zaplatil iba sumu vo výške 16,50 eur. Vzhľadom na uvedené považoval okresný súd rozhodnutie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku v stanovenej lehote podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch za správne a sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

11. Ťažisková námietka sťažovateľa je založená na presvedčení, že pokiaľ v danom prípade nedošlo k zrušeniu „rozhodnutia o výške súdneho poplatku“ z 10. januára 2022, v poradí druhá výzva okresného súdu na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur nemá oporu v zákone.

12. V nadväznosti na túto námietku sťažovateľa ústavný súd uvádza, že okresný súd po vydaní prvej výzvy na úhradu súdneho poplatku vo výške 16,50 eur a po zistení, že sťažovateľom určená cena predmetu poplatkového úkonu je nízka, vyzval sťažovateľa v poradí druhou výzvou na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur. V praxi všeobecných súdov je na tento účel bežne používané tlačivo „výzva“ – vzor 4a. Výzva na zaplatenie súdneho poplatku podľa § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch je poplatníkovi zasielaná v prípade nezaplatenia súdneho poplatku splatného podaním návrhu na začatie konania, pričom následkom nezaplatenia súdneho poplatku je zastavenie konania. Účelom výzvy nie je uloženie samotnej povinnosti zaplatiť súdny poplatok, ale upozornenie poplatníka na následky jej nesplnenia. Sama povinnosť vyplýva zo zákona, vzniká okamihom podania žaloby na súde [§ 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch] a je podmienkou pre to, aby súd mohol pokračovať v konaní (m. m. IV. ÚS 317/2018). Výzva na zaplatenie súdneho poplatku teda nie je rozhodnutím v zmysle § 12 zákona o súdnych poplatkoch, pretože to vylučuje samotná povaha postupu pri vyzývaní na zaplatenie poplatku. Takouto výzvou sa neukladá povinnosť účastníkovi konania a nevzťahujú sa na ňu požiadavky kladené na obsahové a formálne náležitosti rozhodnutia (uznesenia). Pokiaľ súd zistí, že vydal nesprávnu výzvu, jednoducho nevyvodí z nezaplatenia poplatku zákonom predpokladané účinky, o čom urobí v súdnom spise úradný záznam a upovedomí o svojom postupe účastníka, ktorému bola výzva doručená, prípadne vyhotoví aj novú výzvu [ak súd napr. vyrubil výzvou vyšší poplatok, ako mal (HORVÁTH, E. *Zákon o súdnych poplatkoch – komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer, 2014.), m. m. IV. ÚS 298/2020]. Z uvedeného vyplýva, že ak vo veci sťažovateľa okresný súd v poradí druhou výzvou vyzval sťažovateľa na zaplatenie zvyšnej časti nezaplateného súdneho poplatku, nebolo potrebné, aby v poradí prvú výzvu na úhradu súdneho poplatku vo výške 16,50 eur rušil, ako sa domáha sťažovateľ.

13. Ako zjavne neopodstatnenú je potom potrebné vyhodnotiť aj námietku sťažovateľa, v zmysle ktorej okresný súd nerozhodol o jeho podaní označenom ako „sťažnosť“ proti výzve na doplatenie súdneho poplatku vo výške 756,50 eur, keď právny poriadok takýto prostriedok procesnej obrany proti výzve na zaplatenie súdneho poplatku ani nepripúšťa.

14. Ústavný súd hodnotí, že okresný súd aplikoval a interpretoval § 5 ods. 1 písm. a) v spojení s § 6 ods. 1, § 7 ods. 3 a § 10 ods. 1 zákona o súdnych poplatkoch spôsobom, ktorý je ústavne konformný a nearbitrárny. Ide o aplikáciu a výklad jednoduchého/podústavného práva (einfaches Recht) reglementujúceho otázku poplatkovej povinnosti za podanú žalobu.

15. Ústavný súd vzhľadom na prezentované závery uzatvára, že nie je oprávnený vstupovať do tejto ústavne udržateľnej interpretácie relevantných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch v situácii, keď okresný súd zvolil podľa ústavného súdu ústavne korektný výklad tejto právnej normy. V tomto bode poukazuje tiež na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého všeobecný súd (v zásade) nemôže svojím postupom, resp. rozhodnutím porušiť ústavou alebo dohovorom zaručené právo, ak koná a rozhoduje v súlade s platným a účinným zákonom (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00, III. ÚS 660/2014, II. ÚS 46/2017), t. j. v prípade sťažovateľa v súlade so zákonom o súdnych poplatkoch. Ani sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti neuvádza nič, čo by z ústavného hľadiska spochybnilo ústavnú udržateľnosť napadnutého uznesenia, resp. postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, keď sa obmedzuje iba na spochybňovanie procesného postupu v súvislosti s vydaním výzvy súdu na zaplatenie súdneho poplatku za podanú žalobu z formálneho hľadiska bez toho, aby predložil ústavnému súdu presvedčivé ústavno-relevantné argumenty svedčiacie o takom pochybení okresného súdu, ktoré by malo potenciál zasiahnuť podstatu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu.

16. Ústavný súd po preskúmaní sťažnostnej argumentácie, postupu okresného súdu a napadnutého rozhodnutia okresného súdu s poukazom na už uvedené dospel k záveru, že postup okresného súdu bol v súlade so zárukami práva na súdnu ochranu a odôvodnenie napadnutého uznesenia okresného súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, je zrozumiteľné a konzistentné a dáva ústavne akceptovateľnú odpoveď na všetky pre vec rozhodujúce skutočnosti. Okresný súd dostatočne a zrozumiteľne vysvetlil, z akého dôvodu dodatočne vyzval sťažovateľa na doplatenie súdneho poplatku a z odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie o zamietnutí sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania. Je nesporné, že právo na prístup k súdu je jedným zo základných komponentov práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru. Vyberanie súdnych poplatkov je aj v zmysle rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva prípustným obmedzením práva na prístup k súdu. Pokiaľ si sťažovateľ túto povinnosť nesplnil, okresný súd nemal (za týchto okolností) inú možnosť než konanie zastaviť. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov, pričom dostatočným spôsobom svoje závery odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnené námietky sú zjavne neopodstatnené.

17. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a jeho vydaním predchádzajúcim postupom okresného súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote:

18. Čo sa týka námietky porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd uvádza, že ústavná sťažnosť v tomto smere neobsahuje žiadnu konkrétnu argumentáciu, keď jediná zmienka o porušení predmetného práva sa nachádza v petite ústavnej sťažnosti.

19. Z hľadiska predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti je podstatný najmä § 45 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak.

20. Sťažovateľ, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, svoju ústavnú sťažnosť vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní žiadnym ústavnoprávne relevantným spôsobom neodôvodnil, teda neuviedol argumentáciu, námietky ani súvislosti týkajúce sa porušenia označeného práva vo vzťahu k napadnutému postupu okresného súdu. Odôvodnenie návrhu je pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde zákonom danou podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd už opakovane konštatoval, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy.

21. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní konštatuje, že ústavná sťažnosť v tejto časti neobsahuje náležitosti, ktoré na uplatnenie právomoci ústavného súdu ustanovuje ústava a zákon o ústavnom súde, a to relevantné odôvodnenie ako východiskový rámec ústavnej sťažnosti obsahovo korešpondujúce s návrhom na rozhodnutie vo veci samej. V odôvodnení ústavnej sťažnosti úplne absentuje vymedzenie konkrétnych skutkových a právnych dôvodov, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda obligatórnej náležitosti ústavnej sťažnosti vyžadovanej § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde. Na tomto základe tak ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti v súlade s § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde odmietol pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite ústavnej sťažnosti nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu